

**DETERMINATION OF OPINIONS AND KNOWLEDGE LEVEL OF
SECONDARY AND HIGH SCHOOL TEACHERS REGARDING
SCIENTIFIC RESEARCH AND ACTIVITY RESEARCH METHODS**

Nilgün AYDIN
Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı,
Kırıkkale
nilgunaydin@kku.edu.tr

Abstract

This research is the multi-state study which aims to determine opinions and knowledge levels of secondary and high school teachers regarding scientific research and activity research method. As sampling group of the study, 96 teachers were selected who actively participated in education activities in the academic year of 2016-2017. Maximum variation sampling, one of the purposeful samplings, was employed in selection of teacher subjects. In the study, a combined analysis method was utilized on collected quantitative and qualitative study data. Semi-structured standard interview form composed of 5 open-ended questions was used in data collection process. Teachers' answers were investigated through content analysis to yield relevant tables and column graphs.

As a result of the study, it was seen that about 55% of teachers do not conduct any scientific research; about 50% do not conduct any research on their schools and classroom; about 63% has not any knowledge on activity research method; about 75% think that activity research method will contribute into their professionalism. Moreover, answers regarding the factors that could motivate teachers to use this research method were received from the participants.

Keywords: *Scientific research, action research, professionalism in teaching*

**LİSE VE ORTAOKULDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE EYLEM ARAŞTIRMASI YÖNTEMİ
İLE İLGİLİ BİLGİ VE DÜŞÜNCELERİNİN BELİRLENMESİ¹**

Özet

Bu araştırma, lise ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin bilimsel araştırma ve eylem araştırması yöntemi ile ilgili bilgi ve düşüncelerini belirlemeyi amaçlayan çoklu durum çalışmasıdır. Örneklem olarak, 2016-2017 eğitim öğretim yılında görev yapan 96 öğretmen seçilmiştir. Öğretmenlerin seçilmesinde, amaçlı örneklemelerden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde 5 tane açık uçlu sorudan oluşan yapılandırılmış standart görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma, nitel verilerin analiz edildiği bir durum çalışmasıdır. Öğretmenlerin cevapları, içerik analiziyle incelenmiş ve cevapların

sayısallaştırılmasında betimsel istatistik kullanılarak frekans ve yüzde hesapları yapılmış, tablolar ve sütun grafikleri oluşturulmuştur.

Araştırma sonucunda, öğretmenlerin; yaklaşık %55'inin herhangi bir bilimsel araştırma yapmadığı, yaklaşık %50'sinin okul ve sınıfları ile ilgili olarak herhangi bir araştırma yapmadığı, yaklaşık %63'ünün eylem araştırması yöntemi hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığı, yaklaşık %75'inin ise eylem araştırması yönteminin profesyonelliklerine katkı sağlayacağını düşündüğü görülmüştür. Ayrıca kendilerini bu yöntemi kullanmaya motive edebilecek etkenlerle ilgili cevaplar alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Bilimsel araştırma, eylem araştırması, öğretmenlikte profesyonellik*

¹Bu çalışma 21-23 Eylül 2017 tarihinde Nevşehir'de gerçekleştirilen I. Uluslararası İpekyolu Akademik Çalışmalar Sempozyumunda sunulan bildirinin genişletilmiş halidir

GİRİŞ

Bilimsel araştırma, sosyal ve fiziksel fenomenler (olgular) hakkında bilimsel bilgi elde etmek için sistematik, planlı ve bazen de yapay olarak kontrollü yürütülen etkinliklerdir (Ekiz, 2015, s. 3). Bilimsel araştırmalar ile okul ve sınıf gibi yerel seviyelerde değişimin ve gelişimin oluşturulabilmesinde en güçlü araştırmalardan biri de eylem (aksiyon) araştırmasıdır. Eğitim dünyasında ortaya çıkan gerçekleri sistematik olarak anlamak ve onu geliştirmeye çalışmak, eylem araştırmasının en önemli amaçlarından biridir (Ekiz, 2015, s. 179). Son yıllarda eğitim alanında yaygın olarak kullanılmaya başlanan ve diğer tür kurum ve kuruluşlara da olası katkılar getirebilecek eylem araştırması; bir okulda çalışan yönetici, öğretmen, eğitim uzmanı veya diğer kurumlarda çalışan mühendis, yönetici, planlamacı, insan kaynakları uzmanı gibi bizzat uygulamanın içinde olan bir uygulayıcının doğrudan kendisinin ya da bir araştırmacıyla birlikte yürüttüğü ve uygulama sürecine ilişkin sorunların ortaya çıkarılması ya da mevcut bir sorunu anlama ve çözmeye yönelik, sistematik veri toplamayı ve analiz etmeyi içeren bir araştırma yaklaşımıdır. Eylem araştırması süreç odaklıdır. Belirli bir sürecin kendi ortamı içinde uzun bir süre çalışılması ve odaklanılan soruna ilişkin veri toplanması söz konusudur. Böylece soruna ilişkin gelişmeler, değişimler ve ortamda yer alan bireylerle etkileşimler ayrıntılı ve derinlemesine anlaşılabilir. Eylem araştırması, araştırma ile uygulamayı bir araya getiren ve araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılmasını kolaylaştıran bir araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.84, 333).

Eylem araştırması, genellikle katılımcıların kendi problemlerini tanımlama, çözme ve durumunu geliştirmeyi amaçlayan ve diğer çalışanlarla birlikte yapılan araştırma türüdür (Greenwood ve Levin'den aktaran Beyhan, 2013). Bu araştırma türünde araştırma soruları katılımcılarla birlikte belirlenir. Burada araştırmacının rolü genellikle, danışma sürecinde, problemin tanımlanmasında ve mevcut literatür dahilinde soruları açıklamaya çalışan bir kolaylaştırıcı şeklindedir (Marshall ve Rossmann'dan aktaran Beyhan, 2013).

Eğitim uygulamalarını düzeltmek için özellikle eylem araştırmalarının önemi büyüktür. Eğitimde eylem araştırması, eğitim uygulamalarını anlamak, değerlendirmek ve daha sonra değiştirmek ve iyileştirmek için yapılan araştırmalardır (Köklü, 2001, 36). Eylem araştırmaları uzman araştırmacıların yürütücülüğünde, uygulayıcıların ve probleme taraf olanların da katılımıyla, var olan

uygulamanın eleştirel bir değerlendirilmesini yaparak, durumu iyileştirmek için alınması gereken önlemleri belirlemeyi amaçlayan araştırmalardır (Karasar, 1999, s.27). Eylem araştırması eğitimcilerin uygulamalarını iyileştirmek ve onları bilgilendirmek için sistemli ve sürekli olarak yürütülen araştırmadır (Calhoun'dan aktaran Aksoy, 2003).

Eylem araştırması, öğretim ortamlarındaki çeşitli sorunlar için kullanılabilir. Örneğin, sınıf uygulamalarını iyileştirmek ve öğrencilerin öğrenme etkinliklerine katılımlarını arttırmak (Morton'dan aktaran Yıldız, 2017; Yıldız ve Kurtova, 2017), öğrencilerin saldırgan davranışlarını azaltmak ve işbirlikçi oyun becerilerini geliştirmek (Leff, Costigan ve Power'dan aktaran Yıldız, 2017), okul devamsızlığını azaltmak (Cox ve Pant'dan aktaran Yıldız, 2017) ya da öğrenci başarısını arttırmak (Strambler ve McKown'dan aktaran Yıldız, 2017) gibi amaçlarla yürütülen eylem araştırmalarında olumlu sonuçlar elde edildiği rapor edilmektedir.

Koç (2015), "Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitimde eylem araştırmasına ilişkin görüşleri" isimli çalışmada, sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitimde, eylem araştırmasını, teori ve uygulamanın birleştirilmesi, mesleki gelişim, sistemli çalışma ve araştırma, öz değerlendirme ve yansıtma, meslektaş etkileşimi ve işbirliği, diğer öğretmenler üzerinde olumlu etkisi konularında yararlı bulduklarını saptamıştır.

Bu araştırma, lise ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin bilimsel araştırma ve eylem araştırması yöntemi ile ilgili bilgi ve düşüncelerini belirlemeyi amaçlayan çoklu durum çalışmasıdır. Bu amaçla; 1) Öğretmenlerin herhangi bir bilimsel araştırma yapma durumları nedir? 2) Eğitim öğretim sürecinde öğretmenlerin okulları ya da sınıfları ile ilgili araştırma yapma durumları nedir? 3) Öğretmenler bir bilimsel araştırma yöntemi olan "eylem araştırması yöntemi" hakkında ne kadar bilgiye sahipler? 4) Öğretmenlerin eylem araştırması yöntemini kullanmanın profesyonelliklerine etkisi konusundaki düşünceleri nedir? 5) Öğretmenleri eylem araştırması yöntemini kullanmaya motive edebilecek etkenler neler olabilir? şeklindeki sorulara cevaplar aranmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada lise ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin bilimsel araştırma ve eylem araştırması yöntemi ile ilgili bilgi ve düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden nitel çoklu durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmaları nicel veya nitel yaklaşımla yapılabilir. Her iki yaklaşımda da amaç, belirli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymaktır. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği, bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.83).

Örneklem

Çalışmanın örneklemini, Ankara ve Kırıkkale illerinde 2016-2017 eğitim öğretim yılı bahar döneminde 34'ü ortaokul, 62'si lisede görev yapan farklı branşlardaki gönüllü 96 öğretmenden oluşmaktadır. Öğretmenlerin seçilmesinde, amaçlı örneklem çeşitlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ve olasılık temelli örnekleme çeşitlerinden küme örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örneklemesinde amaç, görece olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. Küme

örnekleme, çalışılması düşünülen evrende doğal olarak oluşmuş veya farklı amaçlarla yapay olarak oluşturulmuş kendi içinde belirli özellikler açısından benzerlikler gösteren değişik grupların olması durumunda kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.133,136). Öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Değişkenler	Alt Değişkenler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Okul	Ortaokul	34	35,4
	Lise	62	64,6
Branş	Fen Bilimleri-Matematik (Sayısal)	48	50,0
	Sosyal Bilimler-Dil Bilimleri (Sözel)	48	50,0
Öğrenim Durumu	Lisans	78	81,3
	Y. Lisans	17	17,7
	Doktora	1	1,0
Cinsiyet	Erkek	36	37,5
	Kadın	60	62,5
	Toplam	96	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin %35,4’ü ortaokul, %64,6’sı lisede görev yapmaktadır. Sayısal ve sözel branşlardaki öğretmen sayısı eşit seçilmiştir. Öğrenim durumlarına bakıldığında; öğretmenlerin %81,3’ü lisans, %17,7’si yüksek lisans ve %1’i doktora düzeyindedir. Cinsiyet olarak, örneklemin %37,5’i erkek, %62,5’ i kadın öğretmenden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Öğretmenlerin bilimsel araştırma ve eylem araştırması yöntemi ile ilgili bilgi ve düşüncelerini rahatça yazarak ifade etmeleri amacıyla 5 tane açık uçlu sorudan oluşan standart görüşme formu kullanılmıştır. Ayrıca görüşmeye başlamadan önce öğretmenlere eylem araştırması yöntemi hakkında kısa bir bilgi verilmiştir. Görüşme formu hazırlanırken araştırmanın alt problemleri dikkate alınarak literatür taraması yapılmış ve uzman görüşü alınmıştır. Görüşme sırasındaki etkileşimden ortaya çıkan cevapların bazıları veri toplama aracına dâhil edilmiştir. Hazırlanan standart görüşme formundaki soruların içerikleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Görüşme Formundaki Soruların İçeriği

Soru no	Sorular
1	Bilimsel süreçleri dikkate alarak şimdiye kadar herhangi bir bilimsel araştırma yaptınız mı? Yaptıysanız lütfen araştırmanızın konusunu yazar mısınız?
2	Sınıfınızdaki veya okulunuzdaki herhangi bir durumu ortaya koymak ya da bir sorunu çözmeye yönelik bir araştırma yaptınız mı? Yaptıysanız lütfen araştırmanızın içeriği ve sonucuyla ilgili kısa bir bilgi verir misiniz?
3	Eylem (aksiyon) araştırması yöntemi hakkında herhangi bir bilginiz var mı? Varsa lütfen kısaca yazar mısınız?
4	Sizce eylem araştırması yöntemini kullanmak profesyonelliğinize katkı sağlar mı? Cevabınız “ evet ” ise lütfen bunların neler olabileceğini yazar mısınız?
5	Sizi eylem araştırması yöntemini kullanmaya teşvik edebilecek etkenleri, öncelik sıranıza göre yazar mısınız?

Verilerin Analizi

Verilerin analizi sırasında, yetersiz veya geçersiz olacak şekilde doldurulmuş yazılı görüş formları elenmiştir. Böylece toplam 96 öğretmene ait görüşme formları içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. İçerik analizinde, temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.259). Her öğretmene ait yazılı görüş formları, K1, K2, ... olarak kodlanmış ve verilen cevaplar kategorilere ayrılarak cevap kodu ve branş kodu oluşturularak sınıflandırılmıştır. Elde edilen nitel veriler, her alt problem için ayrı ayrı analiz edilerek betimsel istatistik yoluyla nicelleştirilmiş ve frekans, yüzde ve grafiklerle sunulmuştur. Ayrıca öğretmenlerin cevaplarından doğrudan alıntılar yapılmıştır.

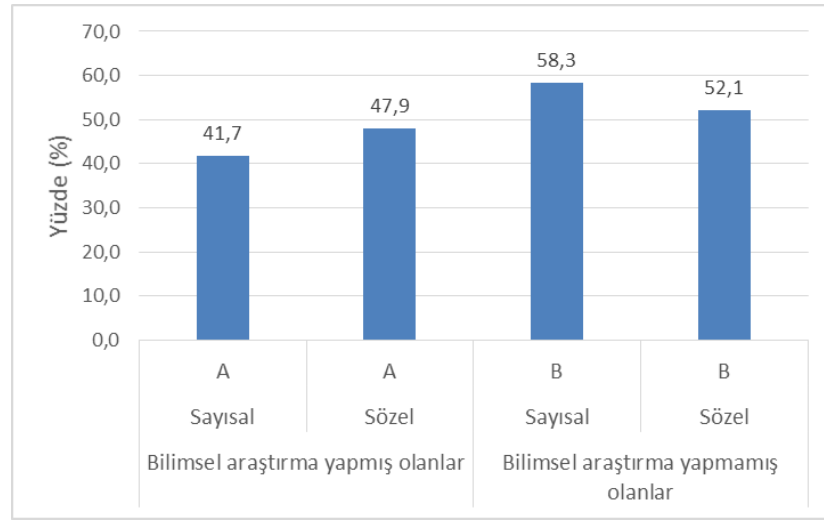
BULGULAR

Birinci alt problem, öğretmenlerin bilimsel araştırma yapma durumlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Elde edilen sonuçlar, Tablo 3 ve Şekil 1’de verilmektedir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Bilimsel Araştırma Yapma Durumları

Cevap kodu	Cevap kategorileri	Branş kodu	Branşlar	Frekans (f)	Yüzde (%)	Toplam (f)	Toplam (%)
A	Bilimsel araştırma yapmış olanlar	Sayısal	Fen Bilimleri- Matematik	20	41,7	43	44,8
		Sözel	Sosyal Bilimler- Dil Bilimleri	23	47,9		
B	Bilimsel araştırma yapmamış olanlar	Sayısal	Fen Bilimleri- Matematik	28	58,3	53	55,2
		Sözel	Sosyal Bilimler- Dil Bilimleri	25	52,1		

Toplam	96	100
--------	----	-----

Şekil 1. Öğretmenlerin bilimsel araştırma yapma durumlarına ait yüzde grafiği

Tablo 3 ve Şekil 1’de görüldüğü gibi bilimsel araştırma yapmış olan sayısal branşlardaki öğretmenlerin oranı %41,7; sözel branştaki öğretmenlerin oranı %47,9’dur. Burada çok anlamlı bir fark olmamakla birlikte, örneklemedeki sözel branşlardaki öğretmenlerin bilimsel araştırma yapma oranlarının nispeten daha fazla olduğu görülmektedir.

Bilimsel araştırma yapmış bazı öğretmenler, araştırma konularını şu şekilde belirtmişlerdir:

“TDK basımı Türkçe Sözlük’te fiiller üzerine bir çalışma ...”, (K₈₄-sözel-YL); “Antalya’nın Akseki ilçesine ait yörenin karstik oluşumu üzerine tez ...”, (K₅₆-sözel-YL); “1999 körfez depreminin sosyolojik sonuçları adlı nitel bir araştırma ...”, (K₈₉-sözel-YL); “Rehberlik araştırma merkezinin başlattığı, sosyal medyanın okul aidiyet duygusu üzerindeki etkisi konulu bir çalışma ...”, (K₆₉-sözel-lisans); “Erken yaşta evlilik, aile sosyal destek araştırması, seçim ve parti araştırması, kültürel araştırmalar, psikolojik destek araştırması ...”, (K₂-sözel-lisans); “Drama yöntemiyle fen dersinin işlenmesi, STEM, ev ödevleri gibi konularda araştırma ...”, (K₆₅-sayısal-doktora); “Zengin öğrenme ortamlarının Fatih projesindeki yeri ...”, (K₉₀-sayısal-lisans); “Sosyal bilgiler kitaplarının içeriği ve nasıl olması gerektiği ile ilgili araştırma ...”, (K₇₀-sözel-lisans); “Türkiye’nin demokratikleşme süreciyle ilgili tez çalışması ...”, (K₇₃-sözel-lisans); “Masal terapi konulu tez çalışması ...”, (K₇₄-sözel-YL); “Cumhuriyet tarihi anabilim dalında silah sanayimizin gelişim süreci hakkında tez ...”, (K₄-sözel-YL); “Ameliyathane personelinin el yıkama tutumlarını inceleyen tez ...”, (K₃₇-sayısal-YL); “Biyolojik çeşitlilik konusunda tez ...”, (K₁₈-sayısal-YL); “Atölye ve lab. öğretmenlerinin okul yönetimine katılma düzeyleriyle ilgili araştırma ...”, (K₉₆-sayısal-YL); “Su bazlı ve yağlı boya üretim

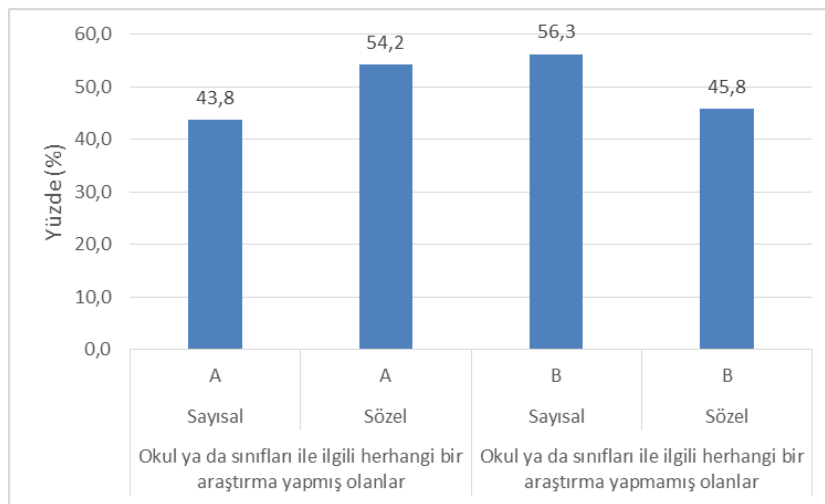
projesi ...”, (K₃₁-sayısal-lisans); “Madde bağımlılığı, uyuşturucu, alkol ile ilgili araştırma, sınav kaygısı ve azaltılması, aile eğitimi ile ilgili araştırmalar...” (K₃₂-sözel-YL).

Örnekleme oluşturan öğretmenlerin öğrenim durumlarına bakıldığında; bilimsel araştırma yapan öğretmenlerin çoğunluğunun lisansüstü eğitim almış oldukları görülmektedir.

İkinci alt problem, öğretmenlerin sınıfları ya da okulları ile ilgili herhangi bir araştırma yapma durumlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Elde edilen sonuçlar, Tablo 4 ve Şekil 2’de verilmektedir.

Tablo 4. Öğretmenlerin, okul ya da sınıfları ile ilgili herhangi bir araştırma yapma durumları

Cevap kodu	Cevap kategorileri	Branş kodu	Branşlar	Frekans (f)	Yüzde (%)	Toplam (f)	Toplam (%)
A	Okul ya da sınıfları ile ilgili herhangi bir araştırma yapmış olanlar	Sayısal	Fen Bilimleri-Matematik	21	43,8	47	49,0
		Sözel	Sosyal Bilimler-Dil Bilimleri	26	54,2		
B	Okul ya da sınıfları ile ilgili herhangi bir araştırma yapmamış olanlar	Sayısal	Fen Bilimleri-Matematik	27	56,3	49	51,0
		Sözel	Sosyal Bilimler-Dil Bilimleri	22	45,8		
Toplam						96	100

Şekil 2. Öğretmenlerin, okul ya da sınıfları ile ilgili herhangi bir araştırma yapma durumlarına ait yüzde grafiği

Tablo 4 ve Şekil 2’de görüldüğü gibi A cevap kodundaki öğretmenlerden %43,8’i sayısal, %54,2’si sözel branşlardadır. Bu sonuçlara göre, yine örneklemdaki sözel branşlardaki öğretmenlerin sınıf ya da okulları ile ilgili olarak nispeten daha fazla araştırma yaptıkları görülmektedir.

Sınıfları ya da okulları ile ilgili araştırma yapan bazı öğretmenler, araştırma konularını şu şekilde belirtmişlerdir:

“Sorumlu öğrencilerin velileri ile görüşmek ya da rehberlik servisi ile iletişime geçmek ...”, (K₁₁); “Sınıfların demografik yapısının istatistiksel olarak raporlanması ...”, (K₃₈); “Öğrencilerin ders çalışmasını engelleyen koşulların ortaya konulması ...”, (K₃₁); “Dersime karşı ilgi problemini düzeltmeye yönelik ...”, (K₄₉); “Sınav kaygısı ve devamsızlık nedenleri hakkında araştırma ...”, (K₂₉, K₈₃, K₅₉); “Çocuklarda dikkatsizlik üzerine araştırma ...”, (K₁₈, K₃₀); “Kur’an-ı Kerim’i öğrenme sürecini hızlandırmak için akademisyenlerin ve branş arkadaşlarının görüşlerini alma ...”, (K₂₆); “Disiplinsizlik sorununu çözmeye yönelik çalışma ...”, (K₂₉, K₂₆, K₈₅, K₂₉, K₂₀, K₉₅); “Olumsuz davranışların giderilmesi ve öğretmen-öğrenci ilişkilerinin düzeltilmesine yönelik çalışma ...”, (K₈₂, K₇₉, K₃₀, K₇₂, K₁₇); “Denemelerdeki net sayısını artırmaya yönelik araştırma ...”, (K₂₁); “Başarıyı yükseltmeye yönelik anket çalışması ...”, (K₈₁, K₇₈); “Kitap okumayı artırmaya yönelik çalışma ...”, (K₇₇); “Derslere motivasyonu yükseltme ve ev ödevlerine karşı olumlu tutum geliştirmeye ilgili araştırmalar...”, (K₄₈, K₆₅, K₉₁, K₈₀); “Bilim insanlarını tanıtmaya projesi ...”, (K₆₈).

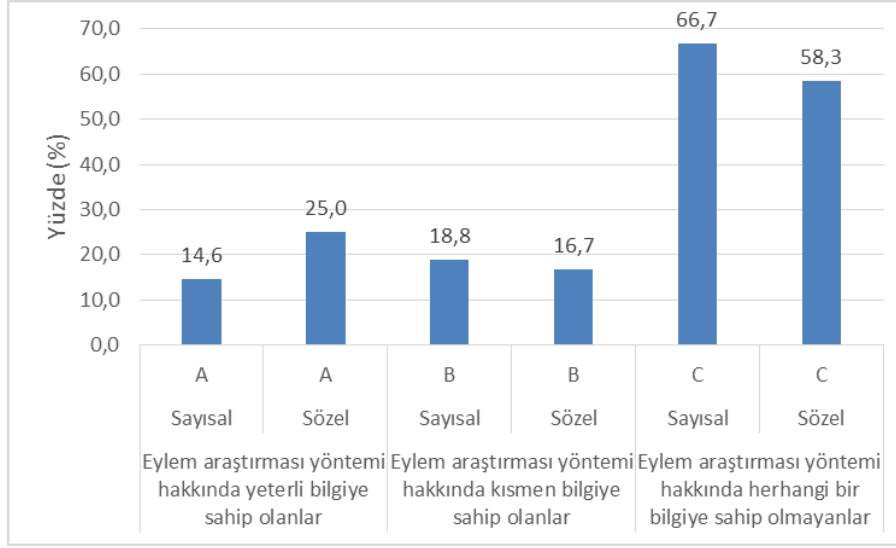
Üçüncü alt problemle, öğretmenlerin eylem araştırması yöntemi hakkındaki bilgi durumları belirlenmeye çalışılmış ve elde edilen sonuçlar, Tablo 5 ve Şekil 3’de verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin, eylem araştırması yöntemi hakkındaki bilgi durumları

Cevap kodu	Cevap kategorileri	Branş kodu	Branşlar	Frekans (f)	Yüzde (%)	Toplam (f)	Toplam (%)
A	Eylem araştırması yöntemi hakkında yeterli bilgiye sahip olanlar	Sayısal	Fen Bilimleri-Matematik	7	14,6	19	19,8
		Sözel	Sosyal Bilimler-Dil Bilimleri	12	25,0		
B	Eylem araştırması yöntemi hakkında kısmen bilgiye sahip olanlar	Sayısal	Fen Bilimleri-Matematik	9	18,8	17	17,7
		Sözel	Sosyal Bilimler-Dil Bilimleri	8	16,7		
C	Eylem araştırması yöntemi hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmayanlar	Sayısal	Fen Bilimleri-Matematik	32	66,7	60	62,5
		Sözel	Sosyal Bilimler-Dil Bilimleri	28	58,3		

Toplam	96	100
--------	----	-----

Şekil 3. Öğretmenlerin, eylem araştırması yöntemi hakkındaki bilgi durumlarına ait yüzde grafiği

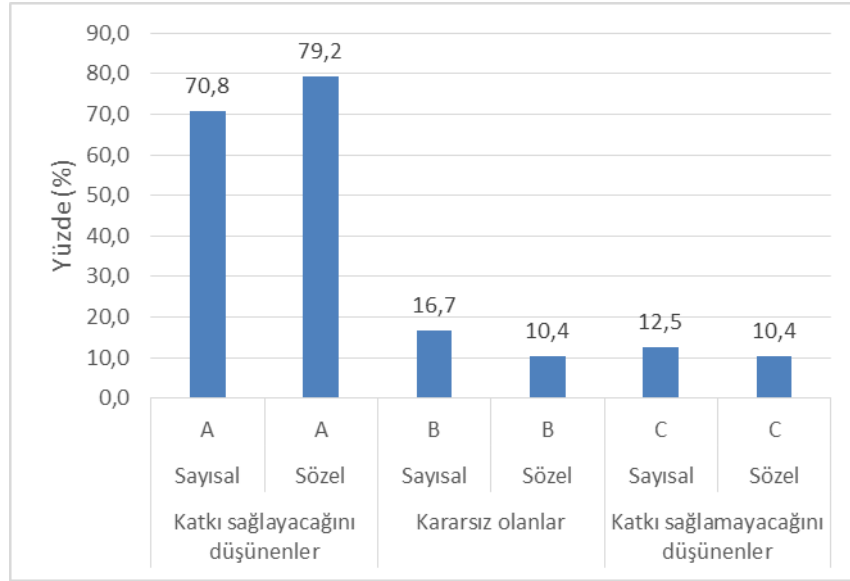
Tablo 5 ve Şekil 3’de görüldüğü gibi sayısal branşlardaki öğretmenlerin %66,7’sinin; sözel branşlardaki öğretmenlerin ise %58,3’ünün eylem araştırması yöntemi hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Burada da sözel branşlardaki öğretmenlerin eylem araştırması yöntemi hakkında nispeten daha fazla bilgiye sahip oldukları görülmektedir.

Dördüncü alt problemle, öğretmenlerin, eylem araştırması yöntemini kullanmanın profesyonelliklerine etkisi konusundaki düşünceleri belirlenmeye çalışılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 6 ve Şekil 4’de verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin, eylem araştırması yöntemini kullanmanın profesyonelliklerine etkisi konusundaki düşünceleri

Cevap kodu	Cevap kategorileri	Branş kodu	Branşlar	Frekans (f)	Yüzde (%)	Toplam (f)	Toplam (%)
A	Katkı sağlayacağını düşünenler	Sayısal	Fen Bilimleri-Matematik	34	70,8	72	75,0
		Sözel	Sosyal Bilimler-Dil Bilimleri	38	79,2		
B	Kararsız olanlar	Sayısal	Fen Bilimleri-Matematik	8	16,7	13	13,5
		Sözel	Sosyal Bilimler-Dil Bilimleri	5	10,4		
C	Katkı	Sayısal	Fen Bilimleri-	6	12,5	11	11,5

sağlamayacağını düşünenler	Matematik		5	10,4
	Sözel	Sosyal Bilimler- Dil Bilimleri		
	Toplam		96	100

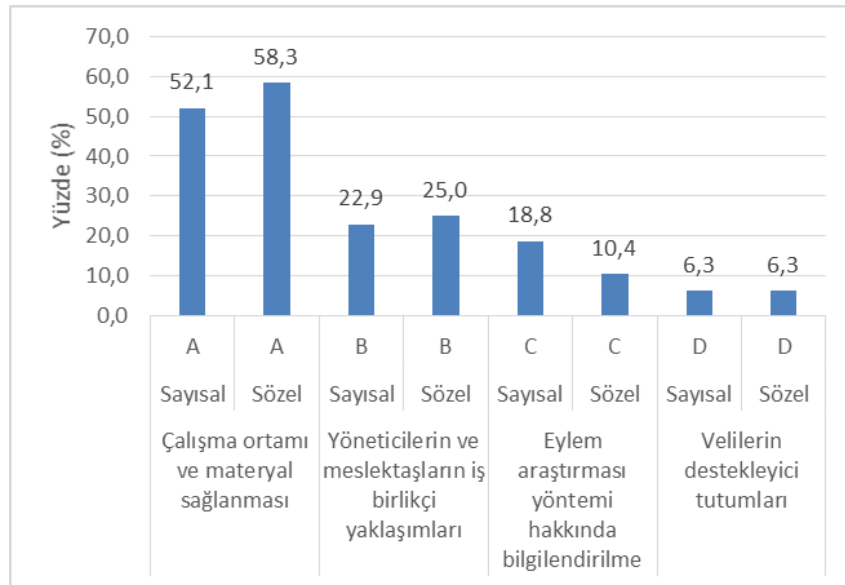
Şekil 4. Öğretmenlerin, eylem araştırması yöntemini kullanmanın profesyonelliklerine etkisi konusundaki düşüncelerine ait yüzde grafiği

Tablo 6 ve Şekil 4’de görüldüğü gibi sayısal branşlardaki öğretmenlerin %70,8’i, sözel branşlardaki öğretmenlerin %79,2’si eylem araştırması yöntemini kullanmanın profesyonelliklerine olumlu katkı sağlayacağını belirtmişlerdir.

Beşinci alt problemle, öğretmenlerin kendilerini eylem araştırması yöntemini kullanmaya motive edebilecek etkenlerle ilgili cevaplar alınmıştır. Öğretmenlerin öncelik sıralarına göre verdiği cevaplar, benzerliklerine göre 4 kategori altında toplanarak sonuçlar Tablo 7 ve Şekil 5’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin eylem araştırması yöntemini kullanmaya motive edebilecek etkenlerle ilgili cevapları

Cevap kodu	Cevap kategorileri	Branş kodu	Branşlar	Frekans (f)	Yüzde (%)	Toplam (f)	Toplam (%)
A	Çalışma ortamı ve materyal sağlanması	Sayısal	Fen Bilimleri-Matematik	25	52,1	53	55,2
		Sözel	Sosyal Bilimler-Dil Bilimleri	28	58,3		
B	Yöneticilerin ve meslektaşların iş birlikçi yaklaşımları	Sayısal	Fen Bilimleri-Matematik	11	22,9	23	24,0
		Sözel	Sosyal Bilimler-Dil Bilimleri	12	25,0		
C	Eylem araştırması yöntemi hakkında bilgilendirilme	Sayısal	Fen Bilimleri-Matematik	9	18,8	14	14,6
		Sözel	Sosyal Bilimler-Dil Bilimleri	5	10,4		
D	Velilerin destekleyici tutumları	Sayısal	Fen Bilimleri-Matematik	3	6,3	6	6,3
		Sözel	Sosyal Bilimler-Dil Bilimleri	3	6,3		
Toplam						96	100

Şekil 5. Öğretmenlerin eylem araştırması yöntemini kullanmaya motive edebilecek etkenlerle ilgili cevaplarına ait yüzde grafiği

Tablo 7 ve Şekil 5'den görüleceği gibi, sözel ve sayısal branşlardaki öğretmenlerin, eylem araştırması yöntemini kullanmaya motive edebilecek etkenlerle ilgili öncelik sıralamaları, genel olarak birbirine yakındır. Ayrıca toplam öğretmen sayısı üzerinden bakıldığında, öğretmenler, en fazla **“çalışma ortamı ve materyal sağlanması”** (%55,2), en az **“velilerin destekleyici tutumları”** (%6,3) şeklinde cevaplar vermişlerdir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada belirlenen alt problemlerle ilgili bulgular incelendiğinde şu sonuçlar elde edilmiştir:

Birinci alt problemle ilgili olarak örneklemdaki öğretmenlerin bilimsel araştırma yapma durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre bilimsel araştırma yapmış olan sayısal branşlardaki öğretmenlerin oranı %41,7; sözel branşlardaki öğretmenlerin oranı ise %47,9'dur. Çok anlamlı bir fark olmamakla birlikte örneklemdaki sözel branşlardaki öğretmenlerin bilimsel araştırma yapma oranlarının nispeten daha fazla olduğu görülmektedir. Toplam öğretmen sayısı üzerinden değerlendirildiğinde; öğretmenlerin %44,8'inin bilimsel araştırma yaptığı ve bilimsel araştırma yapmış öğretmenlerin daha çok lisansüstü eğitim almış olmaları dikkat çekmektedir.

İkinci alt problemle, örneklemdaki öğretmenlerin okul veya sınıfları ile ilgili araştırma yapma durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, okul ya da sınıfları ile ilgili bir araştırma yapmış olan sayısal branşlardaki öğretmenlerin oranı %43,8; sözel branşlardaki öğretmenlerin oranı %54,2'dir. Bu sonuçlar, örneklemdaki sözel branşlardaki öğretmenlerin sayısal branşlardaki öğretmenlere göre okul veya sınıfları ile ilgili nispeten daha fazla araştırma yaptıklarını göstermektedir. Toplam öğretmen sayısı üzerinden değerlendirildiğinde; öğretmenlerin yaklaşık yarısının (%49) okul ya da sınıfları ile ilgili araştırma yaptıkları görülmektedir.

Birinci ve ikinci alt problemlerden elde edilen sonuçlar, bazı öğretmenlerin herhangi bir bilimsel araştırma yapmasalar da okul veya sınıfları ile ilgili araştırma yaptıklarını, bilimsel araştırma yapan bazı öğretmenlerin ise okul veya sınıfları ile ilgili herhangi bir araştırma yapmadıklarını ortaya koymuştur.

Üçüncü alt problemde örneklemdaki öğretmenlerin eylem araştırması yöntemi hakkındaki bilgi durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre sayısal branşlardaki öğretmenlerin %14,6'sının; sözel branşlardaki öğretmenlerini %25'inin bu yöntem hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre eylem araştırması yöntemi hakkında yeterli bilgiye sahip olan sözel branşlardaki öğretmenlerin oranı, sayısal branşlardaki öğretmenlerin oranından fazladır. Toplam öğretmen sayısı üzerinden değerlendirildiğinde, örneklemdaki öğretmenlerin %19,8'inin bu yöntem hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu, %17,7'sinin kısmen bilgiye sahip olduğu, %62,5'inin ise herhangi bir bilgiye sahip olmadığı görülmüştür. Bu sonuçlar, sorunların okul ve sınıf gibi yerel seviyelerde tespit edilip çözümlenmesine katkı sağlayacak eylem araştırması yöntemi hakkında öğretmenlerin büyük oranda bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir.

Dördüncü alt problemde öğretmenlerin eylem araştırması yöntemini kullanmanın profesyonelliklerine etkisi konusundaki düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre sayısal branşlardaki öğretmenlerin %70,8'inin; sözel branşlardaki öğretmenlerin %79,2'sinin eylem araştırması yöntemini kullanmanın profesyonelliklerine katkı sağlayacağını düşündükleri görülmüştür. Toplam öğretmen sayısı üzerinden değerlendirildiğinde, örneklemdaki öğretmenlerin %75'inin bu yöntemin profesyonelliklerine katkı sağlayacağını düşündüğü, %13,5'inin kararsız olduğu ve %11,5'inin ise katkı sağlamayacağını düşündüğü belirlenmiştir. Bu sonuçlar, öğretmenlerin büyük oranda eylem araştırması yöntemini kullanmanın profesyonelliklerine katkı sağlayacağını düşündüklerini göstermektedir.

Beşinci alt problemde öğretmenlerin kendilerini eylem araştırması yöntemini kullanmaya motive edebilecek etkenlerle ilgili düşünceleri, öncelik sıralarına göre belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar toplam öğretmen sayısı üzerinden değerlendirildiğinde, öğretmenlerin öncelik sırasına göre %55,2'si çalışma ortamı ve materyal sağlanmasını, %24'ü yöneticilerin ve meslektaşların işbirlikçi tutumlarını, %14,6'sı eylem araştırması yöntemi hakkında bilgilendirilmeyi ve %6,3'ü ise velilerin destekleyici tutumlarını birinci sıraya koydukları görülmüştür.

Yuladır ve Doğan (2009)'a göre, akademisyenlerden daha ziyade öğretmenler tarafından kullanılan eylem araştırmasının ülkemizdeki önemi hala kavranamamıştır. Diğer taraftan ülkemizdeki öğretmenlerin çoğunun eğitim araştırmalarına uzak kaldıkları ve yapılan araştırmaları takip etmedikleri de bilinen bir gerçektir. Eylem araştırması yapan öğretmenler hem kendi yöntemlerine, algılarına, anlayışlarına ve öğretme süreçlerini içine alan bütün yaklaşımlara daha duyarlı olabilmekte hem de kendi uygulamaları konusunda daha eleştirel olabilmektedirler. Bu araştırmanın sonuçları da öğretmenlerin eylem araştırması yöntemi hakkında hem bilgi ve hem de uygulama boyutunda yeterli düzeyde olmadıklarını göstermektedir.

Bir öğretmen sınıfındaki öğretim stratejileri, sınıf yönetimi, materyallerin kullanımı veya öğrencilerin öğrenmeleri gibi konularla ilgili olarak çözümler arıyor olabilir. Öğretmenler, okul yöneticilerinden, müfettişlerden ailelerden veya öğretim elemanlarından destek alabilirler. Problem, bir öğrenciyle ilgili olabildiği gibi öğretmenin tüm sınıfa yaygın olduğuna inandığı bir durum da olabilir. Öğretmen ilgili durumla ilgili veriler toplar, eylem planı belirleyerek uygular ve öğrencilerindeki değişiklikleri gözlemler. Bireysel olarak gerçekleştirilen öğretmen araştırmalarının en önemli yetersizliği bir öğretmen istemediği sürece tüm bu süreç ve sonuçlar öğretmenin sınıfından dışarı çıkmaz. Herhangi bir şekilde yayın yapmazsa, sunmazsa öğretmenler birbirlerinden habersiz olacaklardır. Birbirinden haberdar olmadan belki de birkaç öğretmen aynı anda aynı konu üzerinde çalışacaklardır. Bu da boşuna zaman kaybı olarak nitelendirilebilir (Ferrance'den aktaran Uzuner, 2005). Bu nedenle ister sınıfla ister okulla ilgili olsun yapılan eylem araştırmaları, raporlaştırılarak ilgili kesimlerle paylaşılmalıdır.

Öğretmenlerin araştırmacı olmaları, kendi uygulamalarını şekillendiren durumları, sistematik olarak daha iyi anlamalarını ve bunları geliştirmelerini sağlar (Ekiz, 2015, s.179). Eylem araştırması yöntemi, akademisyen, öğretmen ve yöneticileri aynı amaç doğrultusunda bir araya getirerek iş birliği içinde öğrencilerin öğrenmelerini geliştirmelerine katkı sağlar. Öğretmenler, eylem araştırması yöntemini kullanarak, sınıflarındaki ya da okullarındaki bir durumu veya sorunu çözmeye çalışarak profesyonelliklerine katkı sağlamış olurlar. Bu nedenle öğretmenlere bilimsel araştırma ve eylem araştırması yöntemi konusunda hizmet içi eğitimler verilebilir. Bu bilgilenme, onları bu yöntemi

kullanmaya yönelterek sınıfları ya da okulları ile ilgili sorunları yerel düzeyde çözmelerini sağlayabilir. Araştırmanın sonucunda ortaya çıktığı gibi en fazla motive edici etken olarak çalışma ortamı ve materyal sağlanması istendiğinden okul ortamlarında bu şartlar sağlanabilir. Öğretmenlere Aynı zamanda yöneticilerin ve velilerin de bu konuda bilgilendirilmeleri, öğretmenlerin bu araştırmaları yürütmelerinde hem motivasyon hem de kolaylık sağlayacaktır.

Bu araştırma, öğretmenlerin bir bölümünün eylem araştırması yöntemini, isim olarak bilmeseler de sınıf ya da okullarında eğitim öğretim sürecinin iyileştirilmesi için kullandıklarını göstermektedir. Görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, öğretmenlerin bu yöntemi belli oranda kullanmalarına karşın, bir rapor haline getirip diğer öğretmenlerle, idarecilerle veya velilerle büyük oranda paylaşmadıkları görülmektedir. Ayrıca araştırmanın sonuçları, bilimsel araştırma yapan öğretmenlerin çoğunluğunun lisansüstü eğitim aldıklarını ortaya koymuştur. Bu nedenle öğretmenlerin lisansüstü eğitim almaya yönlendirilmesi de “araştırmacı öğretmen” rolünü üstlenmelerinde etkili olabilir. Bu araştırmanın amacı doğrultusunda daha geniş örneklemle çalışılarak, yeni sonuçlar elde edilip yeniden değerlendirme yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, N. (2003). Eylem araştırması: Eğitimsel uygulamaları iyileştirme ve değiştirmede kullanılacak bir yöntem. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 9(4), 474-489. Erişim adresi: <http://www.kuey.net/index.php/kuey/article/view/463>.
- Beyhan, A. (2013). Eğitim örgütlerinde eylem araştırması. *Bilgisayar ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 65-89. Erişim adresi: <http://www.joucer.com/beyhantr.html>
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri (4.baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi (9.baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Koç, C. (2015). Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitimde eylem araştırmasına ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39(1), 143-167. Erişim adresi: <http://dergi.cumhuriyet.edu.tr/cumusosbil/article/view/5000114000>
- Köklü, N. (2001). Eğitim eylem araştırması-öğretmen araştırması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 34(1), 35-43. doi:10.1501/Egifak_0000000040
- Uzuner, Y. (2005). Özel eğitimden örneklerle eylem araştırmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6(2), 1-12. Erişim adresi: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ozelegitimdergisi/article/view/5000162371>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, N. G. ve Kurtova, C. (2017). Sınıf sorunlarına eylem araştırmasıyla çözüm arayışı. *Elementary Education Online*, 16(1), 78-88. Erişim adresi: <http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/view/1117>
- Yuladır, C. ve Doğan, S. (2009). Eylem araştırmasının eğitimde kullanımı. *EKEV Akademi Dergisi*, 13(40), 105.